

Slovo k povzbuzení na pondělí 20. dubna 2020...
Biblická čtení: Sk 4,23-31; Ž 2; Jan 3,1-8

Milé sestry, milí bratři,

včerejším dnem skončil velikonoční oktáv a my máme – až do slavnosti Nanebevstoupení Páně čtyřicátého dne od Zmrtvýchvstání a slavnosti Soslání Ducha svatého deset dní poté – před sebou dlouhou řadu „obyčejných“ velikonočních dnů.

V biblických úryvcích mše svaté těchto dnů, nepřipadne-li na nějaký den zrovna nějaký svátek (a několik takových nás čeká ještě do konce dubna), budeme v prvním čtení pokračovat v postupné četbě Skutků apoštolů. Díky tomu se před námi den po dni rozevírají dějiny nejprvotnější biblické církve, ode dne Letnic až do příchodu sv. Pavla do Říma. V evangelijních úryvcích nyní budeme číst na pokračování z velkých řečí Pána Ježíše podle Janova sepsání. Nejprve začneme číst svědectví o Pánově nočním rozhovoru s Nikodémem, pak to budou úryvky z eucharistické řeči, následně z řeči o dobrém pastýři a nakonec se před námi rozevře Ježíšova řeč na rozloučenou. Všechno to jsou velmi krásné a nesmírně důležité pasáže evangelia, a proto jim, dá-li Bůh, zkusíme v následujících dnech věnovat svou pozornost.

Dnes tedy začínáme. Otevírá se před námi Kristův noční rozhovor s Nikodémem, farizejem, členem velerady, tak jak nám jej zaznamenal evangelista Jan. Nikodém za Ježíšem přichází v noci, zjevně proto, aby nebyl viděn, neboť, jak později poznamená samo evangelium, Nikodém se stal Kristovým učedníkem, ale nejprve „tajným“. Ač je to nakonec Nikodém, který se Krista zastane veřejně před veleradou a který Josefovi z Arimatie viditelně pomůže s pomazáním mrtvého Ježíšova těla a jeho uložením do hrobu, nyní přichází ještě potajmu, v noci.

Noc má ale i celou řadu dalších významů a rovin, než jen tmu, ve které se člověk může skrýt před nechtěnými pohledy druhých lidí. V noci člověk může například vnímat to, co ve dne zpravidla není schopen z mnoha důvodů a z přemíry vjemů ani zaregistrovat, v noci lze vidět a slyšet, co je za denního světla a hluku očím neviditelné a uším neslyšitelné. V temnotách noci může snadněji zazářit Boží světlo, rozeznít se jeho hlas. Proto také v noci se udála některá velká biblická zjevení. Proto právě v noci je schopen Nikodém Kristu s otevřeným srdcem naslouchat, proto se noc stane velkým mystickým tématem, některé modlitby se (zvláště v mnišské tradici) konají právě v noci. Kéž by se různé noci našeho života – noci duše, ducha či smyslů, noci života i noci našich vztahů, noci našeho duchovního života, včetně těch nocí přirozených – staly i nám příležitostní setkání s Pánem Ježíšem, vidění Krista a pozorného naslouchání jemu.

V noci začíná Kristus Nikodémovi odhalovat tajemství nutnosti znovuzrození „z vody a z Ducha“. Už raně křesťanská exegeze těmto Ježíšovým slovům rozuměla jako slovům o křesťanském křtu. Vždyť ten se přeci děje vodou, ponořením či politím, a silou Ducha svatého. Jedině díky ní se voda stává „nositelkou“ Boží Kristovy milosti: je to Duch svatý, který do křestní vody, podobně jako tomu učinil do lůna Marie Panny, snáší Boží sílu, samotného Krista.

Středověká systematika dokonce v této dnešní části rozhovoru s Nikodémem – zvláště ve slovech „jestliže se někdo nenarodí znova, nemůže spatřit Boží království“ – četla Kristovo vysvětlení účinků křtu. Filozoficko-teologickým jazykem: ustanovení příčiny účelové (*causa finalis*) svátosti křtu, podstatný moment pro samotné ustanovení křtu jakožto svátosti. I svátost jako něco existujícího totiž musí (aspoň podle aristotelské systematiky) mít čtveru příčinnost (činitele, látku, formu a účel neboli účinek), jak středověcí systematici rádi rozlišovali: činná síla svátosti křtu je dána Kristovou smrtí na kříži, látka je ustanovena Kristovým křtem v Jordánu, forma Kristovými slovy apoštolům „jděte ke všem národům, uče je a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“ a účinek právě dnešním rozhovorem.

Díky křtu – uděleného ponořením do vody ve jménu Trojice – můžeme tedy spatřit Boží království. V tom je skryto vlastně vše: Křtem nám jsou odpuštěny hříchy, křtem je nám dána síla věřit, doufat a milovat, křtem se otevírají naše duchovní smysly pro vidění Boha už zde na zemi, křtem se nám otevírá přístup k ostatním svátostem, křtem je nám dáno předžívat nebe na zemi, radost ze Zmrtvýchvstalého, a to ve společenství bratří a sester v Kristově jménu. A tak dále.

Jestliže o křtu a jeho účincích promluvil k Nikodémovi Pán Ježíš v noci, jestliže v noci před ním rozevřel nutnost znovuzrození, možná o něčem podobném chce v různých nocích promluvit i k nám, už dávno pokřtěným: O nutnosti stálého znovuzrození, o nutnosti obnovy křestní milosti, o nutnosti lítosti a tím pádem svátosti smíření...

Aby v nás, podobně jako v Nikodémovi, probudil touhu.

Kéž by proto k touze po nových znovuzrozeních „z vody a z Ducha svatého“ vedly i naše noční rozhovory s Kristem, kéž by k této touze vedly i naše noci, ať už jsou jakékoli. Samozřejmě ne k touze po „opakování“ křtu, ten je neopakovatelný, ale třeba vnímání důležitosti „křtu“, který už staří církevní otcové nazývali „pracným křtem“ (*baptismum laboriosum*), totiž právě svátosti smíření. Té svátosti, která má sílu nás, křtem už dávno znovuzrozené, toto Boží zrození očištěním obnovovat, a tak nás znovu rodit stále znovu a znovu.

A pokud třeba v době nynější pandemie trpíme z různých důvodů menší dostupností zpovědi, kéž právě i tato potíž, také určitá noc, v nás ozáří hodnotu této krásné svátosti Boží trpělivosti s námi. Ne nadarmo jsme včera, na druhou neděli velikonoční, četli evangelijní úryvek, který je už týmiž starými církevními otci čten jako podstatný moment pro ustanovení právě této svátosti: „komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny“ svěřil Kristus apoštolům a ti zase svým nástupcům, biskupům a kněžím (i těm nehodným).